

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA			
CÓDIGO			
MATERIA	Percepción Visual e Perspectiva II		
DISCIPLINA	Técnicas gráficas para a escena		
TITULACIÓN	Técnico Superior en Arte Dramática		
ESPECIALIDADE	Escenografía		
ITINERARIO			
CURSO	1º	CUADRIMESTRE	2º
CRÉDITOS ECTS	5		
CARÁCTER	Obrigatoria		
DEPARTAMENTO	Escenografía		
CENTRO	Escola Superior de Arte Dramática de Galicia		
COORDINADOR/A	María Sarmiento Rivas		
DOCENTE	Nome e apelidos: María Sarmiento Rivas Horario titorías: Ver Web ESAD Despacho: Aula de debuxo Contacto: mariasarmiento@edu.xunta.gal		
DESCRIPCIÓN	<p>Coñecemento e afondamento dos principios da teoría da percepción para a comprensión dos procesos perceptivos: forma e significado. Desenvolvemento da capacidade de observación e comparación dos elementos visuais. Principios de composición. Coñecemento e utilización da perspectiva aplicada ao debuxo artístico e ao deseño do espazo escénico. Análise práctica das formas artísticas en relación coa historia das artes.</p>		
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os acadados en Percepción Visual e Perspectiva I.		
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego ☒ Castelán ☒ Inglés ☐ Portugués ☐		
2. COMPETENCIAS. DECRETO 179/2015, do 29 de outubro.			
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DA TITULACIÓN			
T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.		
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala axeitadamente.		
T6	Realizar autocrítica cara o propio desempeño profesional e interpersonal.		
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.		
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara á diversidade.		
T12	Adaptarse, en condicións de competitividade, aos cambios culturais, sociais e artísticos e aos avances que se producen no ámbito profesional e seleccionar as canles adecuadas de formación continuada.		
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.		
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.		
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social verbo da importancia do patrimonio cultural, da súa incidencia nos diferentes ámbitos e na súa capacidade de xerar valores significativos.		
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN			
X1	Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento das ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para auto motivarse e organizarse nos procesos creativos.		
X3	Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.		
X5	Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.		
X6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.		
X7	Valorar a arte dramática como unha actividade integrada na sociedade e na cultura galegas, coas cales comparte obxectivos e retos.		
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE			
EE1	Concibir as ideas e propostas que fundamentan a creación do deseño, explorando a dinámica do espazo, do corpo e da luz, valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.		
EE2	Proxectar a composición do deseño a través do uso do coñecemento dos procedementos técnicos		

	e de representación.	
EE3	Planificar e facer o seguimento do proceso de realización da creación, aplicando as metodoloxías de traballo pertinentes.	
EE5	Estudar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.	
3. OBXECTIVOS PARA PERCEPCIÓN VISUAL E PERSPECTIVA II		COMPETENCIAS VINCULADAS
1.	Familiarizar ao alumnado nos procesos de percepción e a relación destes coa comunicación icónica.	T8, T11, X6, EE5.
2.	Coñecer no seus aspectos teóricos e prácticos os diferentes elementos que interveñen na percepción visual.	T8, T13, EE1, EE3.
3.	Aprender a terminoloxía propia desta materia.	T8, T13, X1, X7.
4.	Aplicar os coñecementos adquiridos a situacións prácticas.	T1, T2, T12, T14, T17, X3.
5.	Comprender o proceso fisiolóxico e neurolóxico que ten lugar na experiencia da percepción visual.	T6, T8, EE3.
6.	Aplicar os coñecementos adquiridos no eido da percepción visual ao da perspectiva, e viceversa.	T1, T2, T8, T14, X5, X6, EE3.
7.	Coñecer diferentes perspectivas e o xeito de aplicación de cada unha delas.	T12, X1, X6, EE2, EE5.
8.	Ser quen de facer un bosquexo do natural acadando un resultado fiable en canto á representación da profundidade.	T6, T13, X5, EE1.
9.	Empregar a perspectiva como instrumento á hora da elaboración do bosquexo escenográfico de ambiente.	T14, T17, X5, X7, EE2.
10.	Desenvolver a capacidade de análise sintético e estrutural (<i>apuntes, bosquexos e esquemas</i>) mediante a introdución de estudos temáticos do natural como referencia.	T1, T2, T17, EE2, EE3, EE5.
11.	Desenvolver habilidades compositivas tridimensionais en diversas técnicas cunha autodisciplina de traballo exacto e limpo.	T1, T11, T13, X1, X3, EE1, EE5.
12.	Facilitar a lectura espacial das formas utilizando medios expresivos como perspectivas, sombras, e a súa aplicación.	T13, X5, EE1.
4. CONTIDOS PARA PERCEPCIÓN VISUAL E PERSPECTIVA		
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Fundamentos da perspectiva cónica.	1.1. Introducción e xeneralidades. 1.2. Elementos da perspectiva cónica. 1.2.1. Planos. 1.2.2. Puntos. 1.2.3. Liñas. 1.2.4. Distancias. 1.3. Cono visual. 1.4. Elección de datos. 1.4.1. Posición do punto de vista. 1.4.2. Altura do punto de vista. 1.5. Colocación do plano do cadro.	28
2. A percepción visual.	2.1. A percepción das imaxes. 2.2. A percepción do espazo. 2.2.1. Indicadores de profundidade. 2.2.2. A organización do espazo: relacións topolóxicas e métricas. 2.2.3. Factores monoculares e binoculares na percepción espacial. 2.2.4. A representación do espazo nas artes. 2.3. A percepción da cor. 2.3.1. O espectro electromagnético. 2.3.2. A cor na percepción do espazo.	30
3. Aproximación á psicoloxía da percepción.	3.1. Leis da Gestalt na composición plástica. 3.2. Ilusións ópticas e espazos ilusorios.	20
4. Perspectiva cónica práctica.	4.1. Perspectiva frontal ou dun punto de fuga. 4.1.1. Dimensións perspectivas. 4.1.2. Perspectiva de figuras planas. 4.1.3. Volumes básicos. 4.2. Perspectiva oblicua ou de dous puntos de fuga. 4.2.1. Dimensións perspectivas. 4.2.2. Métodos perspectivados. 4.2.3. Perspectiva oblicua de figuras planas. 4.2.4. Perspectiva oblicua de volumes.	30

	4.3. Perspectiva de tres puntos de fuga.	
5. A imaxe visual.	5.1. A composición visual. 5.2. O soporte da imaxe visual. 5.3. Graos de iconicidade nunha imaxe (realista, figurativa, abstracta). 5.4. Análise de imaxes.	18
TOTAL SESIÓNS		126
5. PLANIFICACIÓN DOCENTE		
ACTIVIDADES	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS
Actividades introdutorias	4	
Sesión maxistral	40	
Traballo de aula	78	
Traballo autónomo		30
Titorías individuais e/ou grupo		4
Actividades de avaliación. Probas	4	
Actividades de avaliación. Revisión		2
TOTAL	126	36
6. METODOLOXÍAS DE ENSINANZA E APRENDIZAXE		
Actividades	Descrición	
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.	
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.	
Resolución de problemas e/ou exercicios.	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante o traballo con todo tipo de variables que permitan considerar diferentes posibilidades de resolución do problema ou do exercicio.	
Traballo de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión da profesora. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.	
Prácticas en aula de informática	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo, desenvolvidas en aulas de informática.	
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, teatros, auditorios, salas de concertos, festivais, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumnado.	
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma. Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe: Método no que os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto nun tempo determinado para resolver un problema ou abordar unha tarefa mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades.	
7. ATENCIÓN PERSONALIZADA		
Titorías individuais	Sesións onde a profesora e o estudante revisan e aclaran as dúbidas concretas sobre os contidos relacionados co desenvolvemento da materia ou o desenvolvemento dos traballos.	
Titorías de grupo	Entrevistas que o grupo mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.	
8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN		
8. 1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Traballo de aula	T1, T6, T8, T15, T17, X3, X4.	50%
Traballo autónomo	T13, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5.	20%
Exame	T1, T2, T3, T8, T13, T15, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5	30%

**Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo). De non presentar todo, a cualificación será de NON PRESENTADO.
Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.
Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.**

8.2. Avaliación extraordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Traballo de aula	T1, T6, T8, T15, T17, X3, X4.	40%
Traballo autónomo	T13, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5.	20%
Exame	T1, T3, T4, T8, T13, T15, X1, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5	40%

**Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo). De non presentar todo, a cualificación será de NON PRESENTADO.
Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.
Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.**

8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Traballo de aula.	T1, T6, T8, T15, T17, X3, X4.	40%
Traballo autónomo.	T13, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5. T1, T3, T4, T8, T13, T15, X1, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5	20%
Exame	T1, T3, T4, T8, T13, T15, X1, X3, X5, X6, EE1, EE2, EE3, EE5	40%

**Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo). De non presentar todo, a cualificación será de NON PRESENTADO.
Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.
Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.**

9. Criterios de avaliación aplicables. DECRETO 179/2015, do 29 de outubro.

AT3, AT4, AT6, AT9, AT10, AT14, AT15, AT16, AX1, AX3, AX4, AX5, AX9, AX10, AX20, AX28, AX29, AE1, AE7, AE8, AE9, AE10, AE13, AE14.

10. BIBLIOGRAFÍA

Referencias básicas (Percepción visual)

- BACHELLARD, Gastón, La poética del espacio, México, Fondo de cultura económica, 1965
- BARTHES, Roland, La cámara lúcida, Barcelona, Paidós comunicación, 1999
- GOMBRICH, Ernst, Arte e ilusión, Barcelona, Gustavo Gili, 1982
- HOFFMAN, Donald D., Inteligencia visual. Cómo creamos lo que vemos, Barcelona, Paidós, 2000

Referencias básicas (Perspectiva)

- ANDROUET du CERCEAU, JACQUES. Lecciones de perspectiva positiva. Ed. Xarait, Madrid, 1980.
- ARCAS, SANTIAGO y JOSÉ FERNANDO, GONZÁLEZ, ISABEL. Perspectiva para principiantes. Ed. Köneman, 2003.
- BÄRTSCHI, WILLY A. El estudio de las sombras en perspectiva. Ed. Gustavo Gili, 1982.
- DAMISCH, HUBERT. El origen de la perspectiva. Alianza Forma. Ed. Alianza, 1997.
- DE SIMONI, LUIGI e PIERO. Spazio prospettico. Ed. Roma Bonacci, 1976.
- GONZALO GONZALO, JOAQUÍN. Iniciación a la perspectiva cónica. Prácticas de dibujo técnico. Ed. Donostiarra, 1992.
- NAVARRO DE ZUBILLAGA, JAVIER. Imágenes de la perspectiva. Ed. Siruela, 1996.
- NAVARRO DE ZUBILLAGA, JAVIER. Mirando a través. La perspectiva en las artes. Ed. Serbal, 2000.

Referencias complementarias (Percepción visual)

- BARLOW, Horace, Qué ve el cerebro y cómo lo entiende, en VVAA, Imagen y conocimiento. Cómo vemos el mundo y cómo lo interpretamos, Barcelona, Crítica, Grijalbo-Mondadori, 1994
- BARTHES, Roland, La Torre Eiffel. Textos sobre la imagen, Barcelona, Paidós, 2001
- BERNARD, Yvonne, GOTTESDIENER, Hana & HERROU, Michel, Los espacios arquitectónicos, en Psicología del arte y de la estética, Madrid, Akal.
- BLAKEMORE, Colin, La comprensión de las imágenes en el cerebro, en VVAA, Imagen y conocimiento. Cómo vemos el mundo y cómo lo interpretamos, Barcelona, Crítica, Grijalbo-Mondadori, 1994
- DUQUE, Félix, La Mépolis, Bit City, Old City, Sim City, en La arquitectura de la no-ciudad, Pamplona, Universidad pública de Navarra, 2004
- FONT, Domènec, Paisajes de la modernidad: cine europeo, 1960 - 1980, Barcelona, Paidós, 2002
- GAUTHIER, Guy, Veinte lecciones sobre la imagen y el sentido, Madrid, Cátedra, 1992
- MALDONADO, Tomás, Lo real y lo virtual, Barcelona, Gedisa, 1994
- MONEO, Rafael, Seis apuntes discontinuos sobre la ciudad, en La arquitectura de la no-ciudad, Pamplona, Universidad pública de Navarra, 2004
- NOGUÉ, Joan (ed.), El paisaje en la cultura contemporánea, Madrid, Biblioteca Nueva, 2008

- NOGUÉ, Joan (ed.), La construcción social del paisaje, Madrid, Biblioteca Nueva, 2007
- TORÁN, L. Enrique, El espacio en la imagen, Barcelona, Mitre, 1985
- WALKER, J.A. & CHAPLIN, Sarah, Leer imágenes, en Una introducción a la cultura visual, Barcelona, Octaedro-Eub, 2002

11. OBSERVACIÓN / RECOMENDACIÓN

- **DISCIPLINAS CON CONTIDOS PROGRESIVOS:** Para ser avaliado nesta disciplina, hai que ter aprobadas as disciplinas anteriores coa mesma denominación.
- Para poder ser avaliada/o haberá que entregar a totalidade dos traballos (de aula e autónomo). De non presentar todo, a cualificación será de **NON PRESENTADO**.
- Os traballos entregados fóra de prazo terán unha cualificación de 0 puntos.
- Os traballos cunha cualificación inferior a 3,5 non farán media.
- Os exames e entregas axustaranse aos prazos e hora indicados pola profesora da materia ou Xefatura de Estudos, e o seu non cumprimento implicará a non superación destes.
- O alumnado que perda o dereito á avaliación continua será avaliado segundo o procedemento que se establece na programación docente.